

Zelf een musical maken: Persoonlijke tips om aan een musical te werken.

Het onderstaande is geen methode en zeker geen wetmatigheid. Het zijn persoonlijke tips, gebaseerd op mijn persoonlijke ervaringen. Hopelijk geeft het handvatten. Gebruik wat je aanspreekt, varieer naar hartenlust en volg vooral je eigen weg.

Raamvertelling:

Vaak als je een musical gaat maken, neem je als uitgangspunt een Raamvertelling. Een raamvertelling is een situatie die ruimte biedt aan verschillende losse scènes of acts. Een bekend filmvoorbeeld van een raamvertelling is Forrest Gump (1994, Robert Zemeckis met Tom Hanks in de hoofdrol). Een man zit op een bankje en vertelt over zijn leven (dat is het raamwerkverhaal) en dat wat hij vertelt ziet de kijker in verschillende scènes aan zich voorbij trekken (de invulling van het raamwerk).

Zet je dit op de planken, dan zit de man op het bankje bijvoorbeeld aan de zijkant van het toneel in een spotje. Wat hij vertelt, wordt op het speelveld door steeds een nieuwe (rol/scène) groep gespeeld. Tijdens zo'n scène zou je het spotje even uit kunnen zetten.

Een ander voorbeeld is de Disney Film "Jungle Book". De hoofdrol, Mogli, maakt een tocht langs verschillende dieren. Alle ontmoetingen met de verschillende dieren zou je als verschillende 'ramen' kunnen zien.

Bruikbare voorbeelden:

- Een jongen/meisje die uit haar dagboek fragmenten vertelt, bijvoorbeeld over avonturen tijdens een vakantie, een schoolkamp, een kinderfeestje, enz.
- Iemand die voorleest uit een boek (waarvan fragmenten worden uitgespeeld)
- Het kan ook iemand zijn die een tocht maakt (dus geen 'verteller'), maar een persoon die op weg is en steeds nieuwe mensen ontmoet, net als bij Jungle Book. Een anders voorbeeld zou een postbode kunnen zijn, die een pakje moet bezorgen waarvan hij het adres niet kan lezen. Steeds komt hij bij nieuwe adressen waar iets gebeurt. Of een kind loopt door een museum, elke zaal is een ander verhaal/tijdsbeeld uit de geschiedenis of wat dan ook.

Hoe voorkom je voorspelbaarheid?

Je kunt je voorstellen dat na 3 acts/scènes/liedjes het voorspelbaar kan worden. Aangezien we toch naar een soort verhaal kijken is het de bedoeling dat er een spanningsopbouw in zit en misschien een ontknoping. Er worden fouten gemaakt; komen die ooit goed? Een ruzie; wordt die bijgelegd? Een onuitgesproken liefde, komen ze ooit echt bij elkaar? Een tegenkracht (antagonist) kan ook helpen. Een tegenkracht kan een slechterik zijn, maar ook een voorval/tegenschot (bijv. de postbode verliest zijn pakketje) Dit houdt het publiek betrokken.

Hoe start je?

Talenten en thema:

Inventariseer de talenten en wensen uit je klas; wie kan er zingen/rappen/dansen/ een instrument bespelen/ toneelspelen/ een act enz.

Bedenk samen met de klas een thema. Het thema kan nog breed zijn en je hoeft niet direct in raamvertellingen of concrete scenes te denken.

Vanuit het thema kun je starten met een aanleren/oefenen van bruikbare vaardigheden in spel en muziek. Als je te snel aan concrete scenes gaat werken, bestaat de kans dat kinderen het plezier in het repeteren verliezen. Binnen het thema kun je dus eerst een aantal spellessen geven om vaardigheden te trainen. Het is wel heel verstandig om na elke les goed vast te leggen wat de kinderen hiervan geleerd hebben en hoe ze dat in kunnen zetten tijdens de musical. Ook kunnen spontane leuke ideeën worden opgeschreven. Je verzamelt inspiratie materiaal.

Voor spel kun je aan de volgende vaardigheden denken:

Spelvaardigheden:

Wie, wat, waar:

Voor iedere scene is het van belang dat de kinderen weten **wie** ze spelen. Je kunt een of meerdere lessen geven over personages. Hoe bedenk je personage? Hoe ziet hij/zij eruit?

Inspiratiebronnen van plaatjes/foto's/kaarten, karakters uit boeken/tv-series/ vanuit een kledingstuk of attribuut/ vanuit een dier/ vanuit specifieke karaktereigenschappen.

Opdrachten als: rol interviews/ korte ontmoetingen tussen twee personages, een korte monoloog voor de spiegel/ korte improvisaties.

Waar: alle scenes spelen zich straks op een plek af. Wanneer heeft de plek invloed op spel? Vaak hoeft een plek helemaal niet met veel decorstukken aangeduid te worden, maar kunnen kinderen door spel en/of geluid heel goed de plek verbeelden. Leuk om daar een les aan te besteden om dat bewust te maken.

Stilspel: Als een scene te veel tekst bevat, vergeten kinderen 'te spelen'. Daarom is het in mijn ogen belangrijk om van te voren te oefenen in stil spel (spel zonder tekst) Hoe kun je een emotie, een verstandhouding tussen personages, een sfeer laten zien zonder tekst? Eventueel kun je dit op muziek doen. Soms kan slow motion- spel verstekend werken.

Improvisatie: Als je zelf scenes gaat maken is het natuurlijk goed om de kinderen te leren improviseren. Vanuit een thema beginnen met improviseren is een grote stap. Je kunt staten met algemene improvisatieopdrachten. Je begint met improvisaties in een gegeven spelsituatie (jij geeft aan wie ze spelen, waar het zich afspeelt en wat er aan de hand is) later worden de situaties pas opener.

Tekst: In sommige musicals staat de tekst vast. In een zelfgemaakte musical vaak niet. Kinderen spelen van "afspraak naar afspraak". Door improvisaties te herhalen en de afspraken vast te leggen, ontstaan er echter wel teksten zinnen die kinderen steeds (ongeveer) herhalen. Daarom is het goed om toch tekstvaardigheden te oefenen. Je kunt hiervoor korte bestaande teksten nemen. Denk aan experimenteren met volume, tempo, klankkleur, intonatie, onder tekst, afstand tot elkaar, manieren van spreken.

Scenes maken: oefen in scenes maken met een duidelijk begin-midden- climax-eind. Onderzoek samen hoe je spanning opbouwt.

Mise en scene: Hoe maak je gebruik van de ruimte als je alleen of met weinig personen op een podium staat? Hoe doe je dat met (bijna) de hele klas? Hoe bespeel je het publiek door ruimte gebruik? Door de kinderen hier bewuster van te maken, zullen ze ook binnen improvisaties en scenes hier beter op te coachen zijn.

Hoe verder? Werken aan scenes:

Als de vaardigheden voldoende aangeboden zijn, kun je concretere scenes gaan bedenken. Zelf vind ik het heel inspirerend om niet te snel de rollen te verdelen en verschillende groepjes verschillende scenes te laten uitdenken. Ze geven elkaar dan veel ideeën en iedereen is nog heel betrokken. De meest bruikbare/mooie ideeën worden gecombineerd. Het kan dan zijn dat jouw idee niet door jou wordt uitgespeeld, maar het voelt toch als een musical van iedereen. Kinderen worden ook enthousiaster over meerdere rollen als ze meerdere rollen gespeeld hebben. Dit is prettig bij het uiteindelijke verdelen van de rollen.

Persoonlijk hou ik niet van hoofdrollen. Als het verhaal toch om een hoofdrol vraagt (in het voorbeeld van Jungle book of de postbode) kies ik er vaak voor om die rol door meerdere kinderen te laten spelen. Vaak is een wisseling op het podium (de ene postbode geeft zijn pet over aan de volgende) zichtbaar voor publiek, een mooie overgang.

Raamwerk in scene plan:

Als een aantal basisideeën en scenes vorm beginnen te krijgen, ga je het raamwerk bedenken. Een rode draad waarbinnen de scenes een plek krijgen.

Maak voor jezelf en de kinderen een scenes plan. Een duidelijk schematisch overzicht van alle scenes. Bij iedere scene kun je de afspraken noteren. Dit is ook het moment om rollen en taken definitief te verdelen. Daarna kan iedereen namelijk heel gericht aan de slag. Eventueel herhaal je lessen of opdrachten (als warming-up voor een repetitie) over personages, improvisatie, tekstgebruik, mise en scene enz. als je ziet dat dit nodig is.

Soms is het fijn als kinderen zelf ook een schriftje of mapje mogen maken waar ze ideeën in op mogen schrijven, plaatjes van hun personage mogen bedenken, de afspraken in vast leggen maar ook later in het proces regieaanwijzingen in kunnen opschrijven.

Feedback:

Laat regelmatig de scenes aan elkaar zien en train de kinderen in het geven van positieve feedback.

“Ja, hele mooie scene, maar let wel op” maakt kinderen heel onzeker. In mijn beleving is het, zeker de eerste paar keer, heel zinvol om heel uitbereid te benoemen wat je goed vond en wat absoluut in de scene moet blijven. Daarna kun je ook 1 of 2 kleine aanwijzingen geven, maar in verhouding zou ik de eerste keren meer complimenten geven. In de eindfase ga je puntjes op de i zetten, dan neem je vaak minder tijd voor complimenten per scene, dat is logisch. Maar door dit te benoemen naar de kinderen, weten zij dat dit niets zegt over hun goede spel, maar dat je daar bewust even aan voorbij gaat.

Probeer zo concreet mogelijk te zijn in je aanwijzingen. “Je mag wat groter spelen” is niet voor iedereen concreet: “Probeer de beweging die je maakt (noem concrete voorbeelden) uit te vergroten. Misschien kun je op sommige woorden meer nadruk leggen”

Doorlopen:

Start niet te laat met een doorloop (alle scenes achter elkaar spelen), ook als de scenes nog niet af zijn is het goed om aan overgangen te werken. Hoe kom je op een leuke manier van de ene in de

andere scene? Hoe hou je tempo op deze momenten en voorkom je dat het hele stuk inzakt? Verder moeten de kinderen ook gevoel krijgen voor de lengte van het stuk. Je kunt pas aan je tempo/ritme van de voorstelling werken (wanneer moet er een lied, een groepsscène, een rustig stukje, een spannend stuk enz.) als je het geheel overziet.

Tijdens de eerste doorlopen lijkt alles mis te gaan, maar dat hoort erbij ;)

Een lijstje tips/ideeën:

Wellicht allemaal inkoppertjes, zeker voor degene die al vaak een musical hebben gemaakt, maar soms best fijn om ze op een rijtje te zien:

- Werk met niet te veel decor en/of attributen. In spel kun je heel veel duidelijk maken.
- Projecties kunnen een hoop decor vervangen
- Als attributen een belangrijke rol spelen in de scene kun je daar beter al snel mee repeteren
- Als je sfeer muziek bij een scene wilt gebruiken of stil spel wilt ondersteunen met muziek; zorg dat je eerst de muziek kiest en daarna pas het spel vorm geeft. Je gebruikt de muziek als inspiratiebron voor de bewegingen, dan sluit het naadloos op elkaar aan. Of laat kinderen live muziek/geluiden maken
- Slow motion, het spel even stop zetten “en commentaar geven”, doorspoelen, terug spoelen, tijdsprongen, tableaux (een diashow) kunnen verrassend werken
- Speel je met een 4^e wand (het publiek blijft publiek) of doorbreek je die? (spreek je het publiek soms direct aan?)
- Denk aan het in ontvangstnemen van applaus, hoe doen jullie dat?
-

Muziek in een musical

1. Inventariseren

Als je zelf een musical gaat maken met je klas zijn er veel mogelijkheden om met muziek aan slag te gaan. Inventariseer eerst waar de belangstelling/talenten liggen in je klas.

-wie bespeelt er een instrument

-wie zingt er graag

-wie kan er goed rappen, beatboxen, teksten schrijven, of andere muzikale talenten

-zijn er ouders of collega's die muzikaal zijn, instrumenten bespelen, (en bijvoorbeeld een begeleidingsband kunnen vormen)

-wie vindt het leuk om met het schoolinstrumentarium (bijvoorbeeld percussie waar we mee gewerkt hebben) mee te werken met bijvoorbeeld sfeermuziek.

-karaokes van bekende nummers zoeken: laat de kinderen hun favoriete nummers zoeken en er karaoke's bij zoeken zodat er andere teksten op gemaakt kunnen worden. (let op de toonhoogte, zie hieronder)

Popsongs zijn vaak heel lastig om te zingen. Laat de kinderen testen of de toonhoogte en het ritme te doen zijn .

2. Startlied en eindlied

Ook al zingt niet iedereen even goed, een gezamenlijk slotlied en afscheidslied zijn een must. Denk eraan dat zingen getraind moet worden! Je stembanden zijn spieren, die je net als bij sporten, moet trainen om bepaalde hoogte te kunnen bereiken en om zuiver te zingen.

Het is dus verstandig om tijdig en regelmatig met de hele klas te zingen.

Zie hiervoor de tips bij stemvorming met kinderen. (bijgevoegd)

3. Liedtekst schrijven

Een tekst moet goed op de muziek passen, anders is het lied op verschillende manieren te zingen en dat geeft verwarring.

Maak niet teveel tekst! Herhalen van teksten is makkelijker en je hoeft niet zoveel uit je hoofd te leren. Je kunt er ook voor kiezen alleen een refrein te zingen, en op het couplet te bewegen, iets te zeggen/roepen, een actie te doen.

Durven zingen: ook dit moet geoefend worden!

4. Orkest

Bij sommige scènes kan het leuk zijn om live muziek te maken.

Je kunt ervoor kiezen een vast orkest te vormen, maar wisselingen zijn ook prima te doen.

Als kinderen niet in een scène meedoen, kunnen ze wel met de muziekgroep meedoen.

Instant composing: kijk eens naar Esmee Olthuis/kobramethode.

<https://www.youtube.com/watch?v=89B1OMaj198>

Ook kun je spannende, romantische, verdrietige etc. muziek maken met muzikanten van verschillend niveau. Zie de groep in het youtube filmpje van Esmee Olthuis. Je kunt zo prima een orkestgroep maken van kinderen die instrumentaal les hebben en kinderen die op djembees en percussie meespelen.

In de verkennende fase is het leuk om alles zo veel mogelijk met de hele klas te doen. Dus eerst allemaal samen zingen, samen sfeermuziek maken in verschillende sferen. Bij het werken in groepjes wisselen van sfeer per groep. Leg het niet te vroeg vast. Zo krijgen de kinderen waardering voor wat andere kinderen kunnen en doen en kun je makkelijker van taak wisselen als het nodig is.

Stemvorming: als je niet (meer) zo vaak zingt:

Je stembanden zijn spieren en moeten getraind worden! Oefenen dus!

Opbouw bij het zingen/inzingen

Concentratie:

De leerkracht telt hardop tot 8

De leerlingen nemen één getal in hun hoofd.

Op dat getal klapt elke leerling mee. Het is dan een verrassing wie op welke telt klapt.

Variaties:

1. Elke leerling neemt een getal in zijn/haar hoofd en zegt het getal hardop met de leerkracht mee.
2. Twee getallen meezeggen/meeklappen
3. Op één getal een ander geluid maken
4. Op twee getallen een ander geluid maken.
5. Een ritme verzinnen dat op een bepaald getal begint
6. De leerkracht telt niet meer hardop mee
7. De leerkracht telt wel mee en voert het tempo op
8. De leerkracht klapt 8 tellen en herhaalt een paar keer, de leerlingen maken hun eigen geluid en ritme erbij.

Omvang verkennen:

-extra laag beginnen, steeds hoger (eventueel controleren met een instrument)

-toon omlaag laten glijden

-neem een eigen toon in gedachten, op een teken gaat iedereen door elkaar zijn/haar eigen toon zingen. Probeer je eigen toon vol te houden, je mag niet harder gaan zingen. Dit noemen we een cluster. Een cluster kan ook goed als sfeer klankstuk ingezet worden.

Je kunt dit bijvoorbeeld zingen op na/no. De tweede keer neemt iedereen een andere toon.

-de cluster op een teken steeds zachter en weer harder laten worden

Concentratie en luisteren:

-zoekoefening: maak kaartjes met 4 verschillende bekende liedjes erop. Probeer eerst of de klas de liedjes echt kent: bijv. kortjakje, lang zal ze leven, etc. Maak zoveel kaartjes dat iedereen een kaartje krijgt.

Ieder kind neemt een plek in de klas/zaal. Nu gaan ze langzaam door elkaar lopen al zingend (niet schreeuwen). De kinderen met hetzelfde liedje moeten nu elkaar opzoeken en steeds doorgaan met hun eigen liedje totdat iedereen zijn/haar liedje/groep gevonden heeft. Luisterend zingen dus!

Adem:

-kaarsjes uitblazen, let erop dat je rechtop zit. (kippenlied)

-ss ff ss ff

-wie zingt de langste toon??

-rustig in en uitademen. Houd de schouders laag, hoofd rechtop en zet je handen in je zij. Voel je hoe je handen weggeduwd worden door je adem?

(Als het goed is doen kinderen dit vanzelf goed, buikademhaling)

Articulatie:

Tomatensalat

Drei japanezen.....

(liedjes uit Eigenwijs)

Emotie:

-Kies een bekend liedje, bijvoorbeeld altijd is kortjakje ziek. Eerst samen het liedje zingen om te kijken of alle kinderen het kennen. Nu wordt de klas in groepjes verdeeld. Elk groepje krijgt een andere emotie:

1. Je bent verliefd op roodkapje
2. Je bent boos op kortjakje omdat ze bijna nooit op school is
3. Je vindt het zielig voor kortjakje dat ze bijna altijd ziek is
4. Je bent blij dat roodkapje er niet is
5. Je roddelt met je vrienden over roodkapje: zou ze wel echt ziek zijn?